12/12/2022

Δράμα: Έκθεση του μουσείου Μπενάκη στο χώρο πολιτισμού «Σαντιρβάν»

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Ένα από πλέον ιστορικά κτίσματα της οθωμανικής περιόδου, στην «καρδιά» του αστικού κέντρου της Δράμας, το εμβληματικό «Σαντιρβάν» τζαμί, άνοιξε και επίσημα τις πόρτες του ως ένας νέος χώρος τέχνης και πολιτισμού, για να φιλοξενήσει μια σημαντική έκθεση του μουσείου Μπενάκη, με τίτλο: «Διά τα κειμήλια της Μικράς Ασίας».

Η έκθεση περιλαμβάνει 41 εκκλησιαστικά αντικείμενα, όλα κειμήλια των προσφύγων της Μικράς Ασίας, και πραγματοποιείται με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή. Πρόκειται για μια νέα συνεργασία του **Μουσείου Μπενάκη** με την εταιρεία υψηλής τεχνολογίας Raycap που εδρεύει στη Δράμα, η οποία είχε την πρωτοβουλία μετατροπής του «Σαντιρβάν» τζαμί σε χώρο πολιτισμού. Οι εξαιρετικές τοιχογραφίες τόσο στον εξωτερικό τοίχο του παλιού οθωμανικού τεμένους όσο και στο εσωτερικό μαγνητίζουν τα βλέμματα των επισκεπτών, αποκαλύπτοντας την υψηλή αρχιτεκτονική αισθητική του

κτίσματος.

Η ιστορία του «Σαντιρβάν» τζαμί

Το πετρόχτιστο κτίσμα, στη συμβολή των οδών των οδών Άρμεν και Αγαμέμνονος, ένα παλίμψηστο της πρόσφατης ιστορίας της Δράμας, ήταν οθωμανικό τέμενος, με το μιναρέ να χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 15ου αιώνα. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή της εισόδου, ανακαινίστηκε το 1806 και παρέμεινε ως τέμενος μέχρι το 1922, αναφερόμενο ως Σαντιρβάν τζαμί.

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, από το 1922 μέχρι το 1927, φιλοξένησε οικογένειες προσφύγων, ενώ από το 1927 έως το 1981 αποτέλεσε τον χώρο έκδοσης της ιστορικής τοπικής εφημερίδας «Θάρρος». Το 1983 κηρύχτηκε διατηρητέο μνημείο, όμως στην πορεία των χρόνων και με την κατάπτωση της στέγης, καταστράφηκε.
Το 2012 αγοράστηκε από την εταιρεία Raycap, η οποία αποκατέστησε το μνημείο ως χώρο πολιτισμού, κατεδάφισε δύο όμορες πολυκατοικίες, από τις οποίες η μεσοτοιχία της μίας είχε χτιστεί πάνω στα παράθυρα του μνημείου και ψηφιοποίησε το αρχείο της εφημερίδας «Θάρρος» με ελεύθερη πρόσβαση για όλους στον ιστότοπο του αρχείου.

Μια νέα συνεργασία

Ο τίτλος της έκθεσης **«Διά τα κειμήλια της Μικράς Ασίας»** προέρχεται από τίτλο της εφημερίδας «Θάρρος», η οποία στεγάστηκε για δεκαετίες στο **«Σαντιρβάν»**, με το σχετικό δημοσίευμα να έχει γίνει στις 20 Ιανουαρίου του 1925.

Η συγκεκριμένη έκθεση αποτελεί την απαρχή ευρύτερης συνεργασίας της εταιρείας Raycap και του Μουσείου Μπενάκη, το οποίο θα πραγματοποιεί σε ετήσια βάση δύο με τρεις εκθέσεις στον πολιτιστικό χώρο «Σαντιρβάν», έχοντας ουσιαστικά μόνιμη παρουσία στην πόλη της Δράμας.

Το Μουσείο Μπενάκη στην έκδοσή του ειδικά για την έκθεση «Διά τα κειμήλια της Μικράς Ασίας» αναφέρει -μεταξύ άλλων- πως η Δράμα και η ευρύτερη περιοχή της «αποτελούν έναν από τους προορισμούς των προσφύγων από τη Μικρά Ασία την περίοδο 1922-1924. Αρχικά, οι περισσότεροι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν προσωρινά σε μνημεία και ναούς αλλά και σε σπίτια και τζαμιά που άφησαν οι μουσουλμάνοι της περιοχής όταν έφυγαν στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληθυσμών. Σύμφωνα με μαρτυρίες, οικογένειες προσφύγων κατοίκησαν και στο Σαντιρβάν. Είναι λοιπόν άρρηκτη η σύνδεση του μνημείου με την προσφυγιά και τη Μικρά

Ασία, από όπου προέρχονται τα εκκλησιαστικά κειμήλια σε τούτην την έκθεση».

Οι ενότητες και τα κειμήλια της έκθεσης

Η έκθεση είναι διαρθρωμένη σε τρεις ενότητες. Πέρα από τα εκκλησιαστικά κειμήλια των προσφύγων, υπάρχουν και τρεις προβολές, οι οποίες ζωντανεύουν μνήμες και πλαισιώνουν τα αντικείμενα στον ιστορικό αυτό χώρο. Μία εξ αυτών των προβολών παρουσιάζει υλικό από τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στη Δράμα.

Η πρώτη ενότητα, αφορά την κοινωνική ζωή των χριστιανών της Μικράς Ασίας μέσα από την εκκλησιαστική τέχνη. Γάμοι, βαφτίσεις, κηδείες, λιτανείες εικόνων αλλά και εξορκισμοί ως θεραπείες ψυχικών ασθενειών, ήταν καθημερινές πρακτικές που σχετίζονταν με τα αντικείμενα που εκτίθενται σε αυτή την ενότητα όπως τα στέφανα του γάμου, την κολυμπήθρα, τους σταυρούς αγιασμού και ευλογίας, το καντήλι και το δισκοπότηρο.

Στη δεύτερη ενότητα, παρουσιάζονται σημαντικά εργαστήρια αργυροχρυσοχοΐας που υπήρχαν σε όλη την τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία, στην Κωνσταντινούπολη, την Αργυρούπολη, τη Σμύρνη, την Τραπεζούντα όπου κατασκευαζόταν εκκλησιαστικά και λατρευτικά σκεύη. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται και οι επιρροές που δέχθηκαν οι τεχνίτες της Ανατολής από τις επισκέψεις του σε χώρες της Δύσης στοιχεία που στη συνέχεια τα πέρασαν στα δικά τους έργα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ραντιστήρι που εκτίθεται, κατασκευασμένο από μπλε γυαλί, διακοσμημένο με κοράλλια και δέσιμο από χρυσό και ασήμι.

Η τρίτη ενότητα είναι αφιερωμένη στις επιγραφές των αντικειμένων. Παρουσιάζει τους παραγγελιοδότες, τους χορηγούς και τους δημιουργούς. Τα εκκλησιαστικά αντικείμενα έφεραν συχνά αφιερωματικές επιγραφές οι οποίες αποκαλύπτουν στοιχεία της ταυτότητα τους όπως: το δωρητή ή το χορηγό τους, το δημιουργό, άλλα το έτος, τον τόπο και το λόγο κατασκευής τους. Στην έκθεση εκτίθεται ένα σπάνιο ασημένιο επιγονάτιο που φέρει επιγραφή με τα ονόματα των κατασκευαστών και του δωρητή.

Η έκθεση «Διά τα κειμήλια της Μικράς Ασίας» στο «Σαντιρβάν» θα διαρκέσει έως τις 6 Μαρτίου 2023. Ώρες λειτουργίας: Πέμπτη και Παρασκευή: 10:00-14:00 και 18:00-20:30, Σάββατο και Κυριακή: 11:30-14:30 και 17:30-20:30.